

Yasin ÖZTÜRK
Denizli Milletvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Sayın Murat KURUM tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını; Anayasa'nın 98 ve İçtüzüğü'nün 96.maddeleri gereğince saygılarımla arz ederim.



Yasin ÖZTÜRK
Denizli Milletvekili

“Rezerv yapı alanı” kavramı, özellikle afet sonrası yeniden inşa süreçlerinde hızlı hareket edebilmek için ortaya konmuş bir araç olarak sunuluyor.

Kâğıt üzerinde amaç net: güvenli alanlar üretmek, riskli bölgelerde yaşayanları daha sağlam konutlara taşımak.

Ancak uygulamaya bakıldığında, bu kavramın giderek belirsizleştiği, kapsamının genişletildiği ve ciddi tartışmaları beraberinde getirdiği görülüyor.

En temel sorunlardan biri, “rezerv yapı alanı” ilan edilen yerlerin belirlenme kriterlerinin yeterince şeffaf olmaması. Hangi alan neden rezerv ilan ediliyor? Bu kararın teknik gerekçeleri nelerdir? Jeolojik, sosyolojik ve ekonomik analizler ne kadar bağımsız yapılıyor? Bu soruların çoğu zaman net bir cevabı yok. Karar süreçlerinin merkezi ve kapalı olması, Vatandaşların sürecin dışında kalmasına yol açıyor.

Bir diğer kritik mesele mülkiyet hakkı.

Rezerv alan ilan edilen bölgelerde yaşayan insanlar, çoğu zaman yeterince bilgilendirilmeden, hızlı ve sınırlı seçeneklerle karşı karşıya bırakılıyor. “Ya kabul et ya da mağdur ol” hissi, Vatandaş ile Devlet arasındaki güveni zedeliyor. Oysa kentsel dönüşüm ve yeniden yerleşim süreçleri, rızaya dayalı, şeffaf ve adil olmalıdır. Aksi halde bu süreçler bir iyileştirme değil, zorunlu yer değiştirme algısı yaratır.

Sosyal doku da bu uygulamanın göz ardı edilen bir başka boyutu. İnsanlar sadece evlerini değil; mahallelerini, komşuluk ilişkilerini, yılların birikimini kaybediyor. Yeni yapılan konutlar fiziksel olarak daha sağlam olabilir, ancak sosyal bağların kopması, yaşam kalitesini farklı bir açıdan düşürebilir. Kent sadece beton değil; insan ilişkileridir.

Ekonomik boyut ise ayrı bir yük getiriyor. Yeni konutların maliyetleri, ödeme planları ve Vatandaşın alım gücü arasındaki uyumsuzluk ciddi bir sorun. İnsanlara “daha güvenli bir ev” sunulurken, bu evlerin finansal yükü çoğu zaman sürdürülebilir olmuyor. Bu da yeni bir borçluluk ve belirsizlik döngüsü yaratıyor.

Planlama meselesi de tartışmalı.

Rezerv yapı alanlarının bazı durumlarda rant potansiyeli yüksek bölgelerde yoğunlaşması, kamu yararı ile ticari çıkarlar arasındaki dengeyi sorguluyor. Gerçekten riskli alanların dönüşümü mü öncelikli, yoksa değerli bölgelerin yeniden yapılandırılması mı? Bu sorunun cevabı netleşmeden, yapılan her uygulama tartışmalı kalmaya mahkûm.

Ve belki de en önemlisi: Katılım eksikliği.

Bu kadar kapsamlı ve doğrudan hayatlara dokunan bir uygulamada, yerel yönetimlerin, meslek odalarının ve Vatandaşların sürece etkin katılımı sağlanmadan alınan kararlar, ne kadar doğru olursa olsun meşruiyet sorunu yaşar.

Rezerv yapı alanı uygulaması, doğru kurgulandığında önemli bir araç olabilir. Ancak bugünkü haliyle; şeffaflık, adalet ve katılım eksikleri nedeniyle ciddi soru işaretleri barındırıyor.

Bu Bağlamda;

- 1) Rezerv yapı alanı ilan edilirken kullanılan bilimsel ve teknik kriterler nelerdir? Bu kriterler neden kamuoyuyla açık ve anlaşılır şekilde paylaşılmıyor?
- 2) Bu alanlarda yaşayan Vatandaşların rızası ve katılımı nasıl sağlanıyor? Karar süreçlerinde Bölge insanının gerçek etkisi var mı?
- 3) Mülkiyet hakkı konusunda yaşanan mağduriyetlerin önüne geçmek için hangi somut güvenceler sağlanıyor?
- 4) Yeni yapılan konutların maliyetleri, Vatandaşın ödeme gücüne göre nasıl belirleniyor? Bu yükü kaldıramayanlar için ne tür çözümler var?
- 5) Rezerv alanların seçiminde rant riski nasıl denetleniyor? Kamu yararı ile ticari çıkarlar arasındaki denge nasıl korunuyor?
- 6) Sosyal dokunun korunması için ne tür planlama ve destek mekanizmaları uygulanıyor?
- 7) Ve en temel soru: Bu uygulamanın gerçekten Vatandaşın güvenliğini mi yoksa başka öncelikleri mi önceliğini gösterecek şeffaf, denetlenebilir bir sistem ne zaman kurulacak?

Bu soruların cevabı, sadece şehirlerin nasıl inşa edileceğini değil; insanların bu şehirlerde nasıl yaşayacağını da belirleyecek. Çünkü güvenli yapı kadar, adil süreç de hayati önemdedir.